

Ekonomika obrany a bezpečnosti

1

KONCEPTUALIZACE, INSTITUCIONALIZACE A ZDROJOVÉ ZAJIŠTĚNÍ FUNKCE BEZPEČNOSTI

CÍL

- vysvětlit paradigma podstaty státu (vestfálský systém) a jeho funkce
- seznámit se s pojetím bezpečnosti státu v ústavním právu České republiky
- seznámit se s koncepcí výkladu v celém kurzu (statika a dynamika bezpečnostní politiky v bezpečnostním systému)

OSNOVA:

- Pojem státu/regionu a bezpečnosti
- Koncept bezpečnostní/obranné struktury
- Institucionální rámec bezpečnostní politiky
- Dynamika institucionalizované bezpečnosti

Klíčová slova: Leviathan, společenská smlouva, vestfálský systém, *právo a povinnost státu zajišťovat bezpečnost, ústavní instituce, veřejná správa, státní správa, národní bezpečnostní instituce, bezpečnostní sbory a ozbrojené síly, integrovaný záchranný systém, bezpečnostní rada státu, hard/soft power, bezpečnostní/obranná struktura, bezpečnostní/obranný systém, bezpečnostní/obranná legislativa*

DOPORUČENÁ LITERATURA

- PERNICA Bohuslav. Pojem bezpečnostní struktury a možnosti jeho využití pro potřeby bezpečnostní vědy. *Vojenské rozhledy*, 2007, roč. 16, č. 4, s. 26-29.
- PERNICA Bohuslav. České dilema: Nutnost integrace národního bezpečnostního systému na základě transformace operačních schopností profesionálních národních bezpečnostních institucí. *Vojenské rozhledy*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 50-60.
- PERNICA Bohuslav. Rozpočtová politika české vlády ve věcech vnitřní a vnější bezpečnosti po roce 1998. *Vojenské rozhledy*, 2011, roč. 20, č. 3, s. 66-75. ISSN 1210-3292.
- zákon č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky*, ve znění pozdějších předpisů

STÁT (DEFINICE/POJETÍ)

- mezinárodněprávní hledisko (právo)
- společenská smlouva (politologie, sociologie)
- politická geografie (geopolitika)
- ekonomie (makroekonomie)
- syntéza pohledů v národní (ústavní) definici

STÁT: PRODUKT SPOLEČENSKÉ SMLOUVY

Ekonomika obrany a bezpečnosti

TEORIE SPOLEČENSKÉ SMLOUVY (STÁTU)

	přirozenost	logika	hodnoty
Thomas Hobbes	válka proti všem	bezpečnost (síla)	bezpečí a život individua
John Locke	každý má přirozená práva	ochrana práv	svoboda a ochrana vlastnictví
Jean-Jacques Rousseau	každý jedná podle svého zájmu	bezpečnost a demokracie	vůle lidu (obecná vůle)

- **T. Hobbes** (1651): Leviathan, or The Matter, Forme and Power of a Common Wealth Ecclesiasticall and Civil
- **J. Lock** (1689): Two Treatises of Government
- **J. Roussea** (1762): Du contract social, ou principes du droit politique
- **B. Spinoza** (1677): The Ethics/III The Origin and Nature of the Affects

VESTFÁLSKÝ SYSTÉM (TŘICETILETÁ VÁLKA 1618–1648)

Ekonomika obrany a bezpečnosti

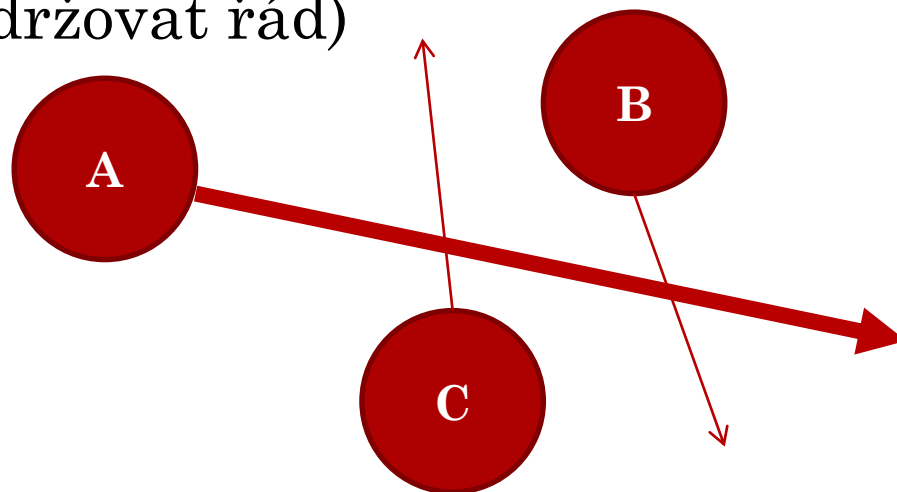

VESTFÁLSKÝ MÍR (SYSTÉM)

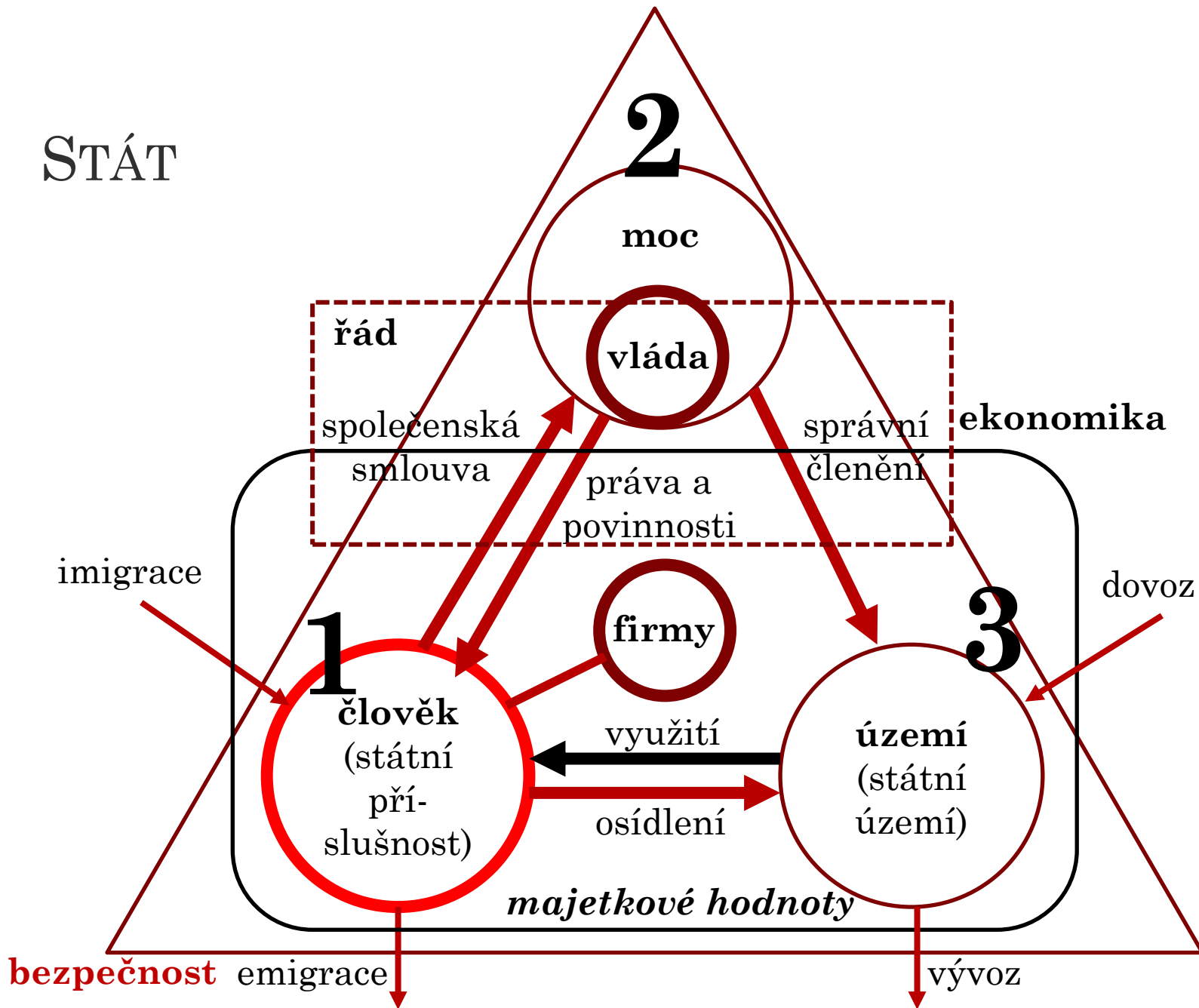
- **Vestfálský mír** (Instrumenta Pacis Westphalicae) = Münsterská (IPM) a Osnabrücká smlouva (IPO).
- čl. XVI, odst. 19 IPO/odst. 110 IPM): „...vojenská tělesa a vojska stran zúčastněných ve válce mají být rozpuštěna a vojáci z vojska propuštěni a každá z panovnických autorit si jen ve své zemi má ponechat ve službě pouze takové vojsko, které považuje za dostatečné k ochraně a bezpečnosti své a spravovaného území.“
- Stát má **právo budovat a udržovat ozbrojenou sílu** určenou k ochraně a obraně spravovaného území a politického systému.

STÁT (SUVERÉN)

- **prostor** = území/plocha, hranice, vzdušný prostor (hranice mezi atmosférou a kosmickým prostorem), geologický prostor
- **obyvatelstvo** = státní občan (národ)
- **výkon státní moci** = autorita ovládající prostor a regulující vztahy mezi obyvateli (schopnost tvořit a udržovat řád)

STÁT

STÁT

- **prostorové hledisko** (hranice území, vzdušný/podzemní prostor, majetek)
- **sociální hledisko** (obyvatelstvo)
  - státní občanství
  - národ/národnost
  - národnostní skupina/menšina
  - rasa
  - kultura: jazyk, vyznání, zvyky...
- **Správní hledisko** (dělba/koncentrace moci)
  - státní zřízení (první stát)
  - demokratické/nedemokratické (totalitní) režimy

BEZPEČNOST

- **bez/peč/nost** = sufix: *-nost* (stav, tj. vlastnost), prefix: *bez-*, kořen: *peč/e* = **být bez starosti/strachu o budoucnost** (definované události způsobující mi starost)
- **без/опасн/ость** = sufix: *-ость*, prefix: *без-*, kořen: *опас/e/ние* = strach, utrpení, bolest
- **security/safety** = *secure* (subjektivně jistý, důvěryhodný, neměnný), původ v l. *sēcūrus*, tj. bezstarostný, *safe* (nezraněn, nepoškozen), původ v l. *salvu-s*, tj. nezraněn, zdravý.
- **die Sicher/heit**

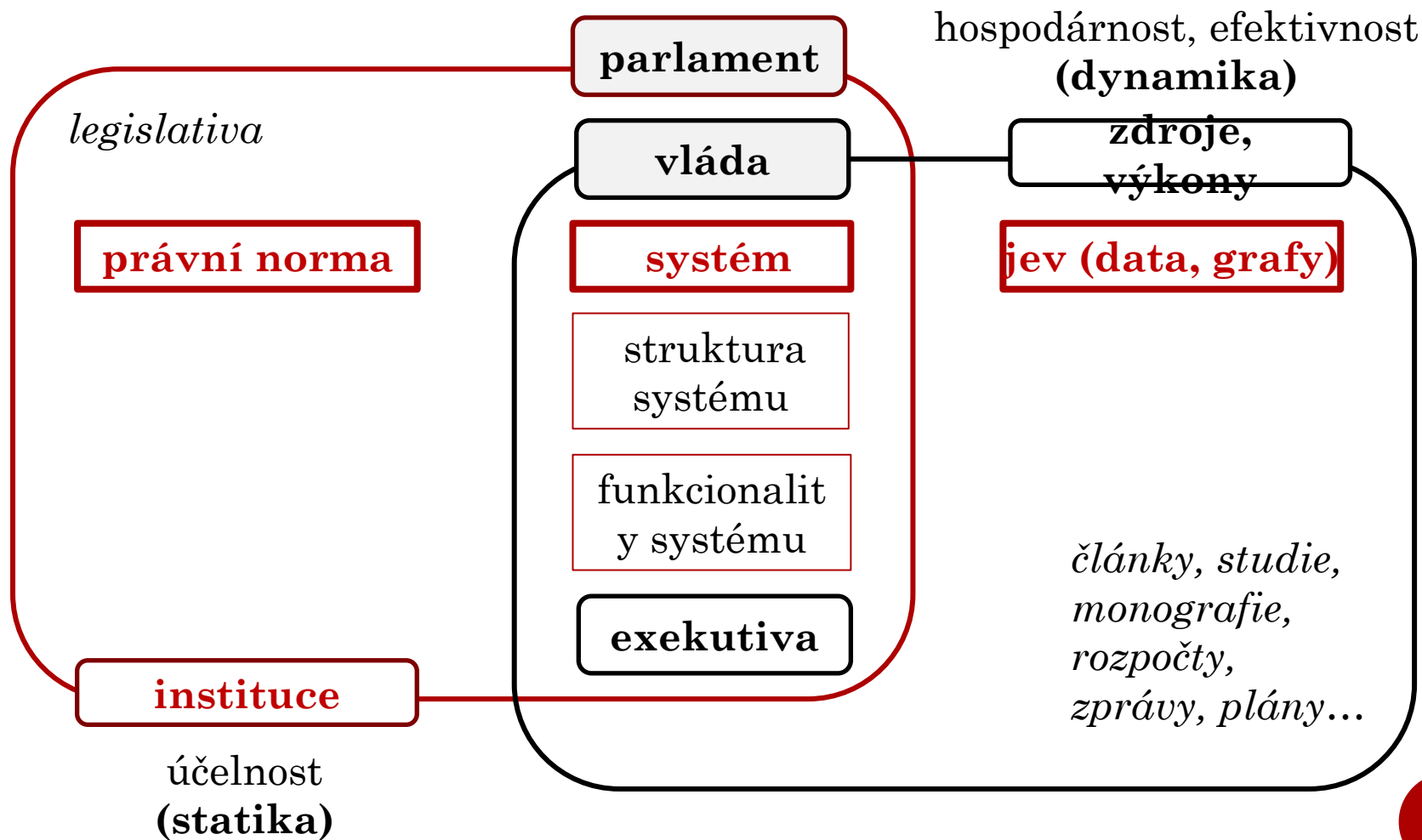
ZÁKON Č. 110/1998 SB. O BEZPEČNOSTI ČR (ČL. 1)

- *„Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu.“*
- Státní moc (stát) je povinen:
  - zajistit svrchovanost (suverenitu) = právo výkonu neomezeně moc na území státu (státní moc)
  - nepřipustit změnu hranic zásahem jiného státu (územní aspekt)
  - pečovat o demokratický politický systém (státní moc)
  - chránit životy a zdraví (obyvatelstvo)
  - chránit majetkové hodnoty (územní a sociální aspekt)

BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY

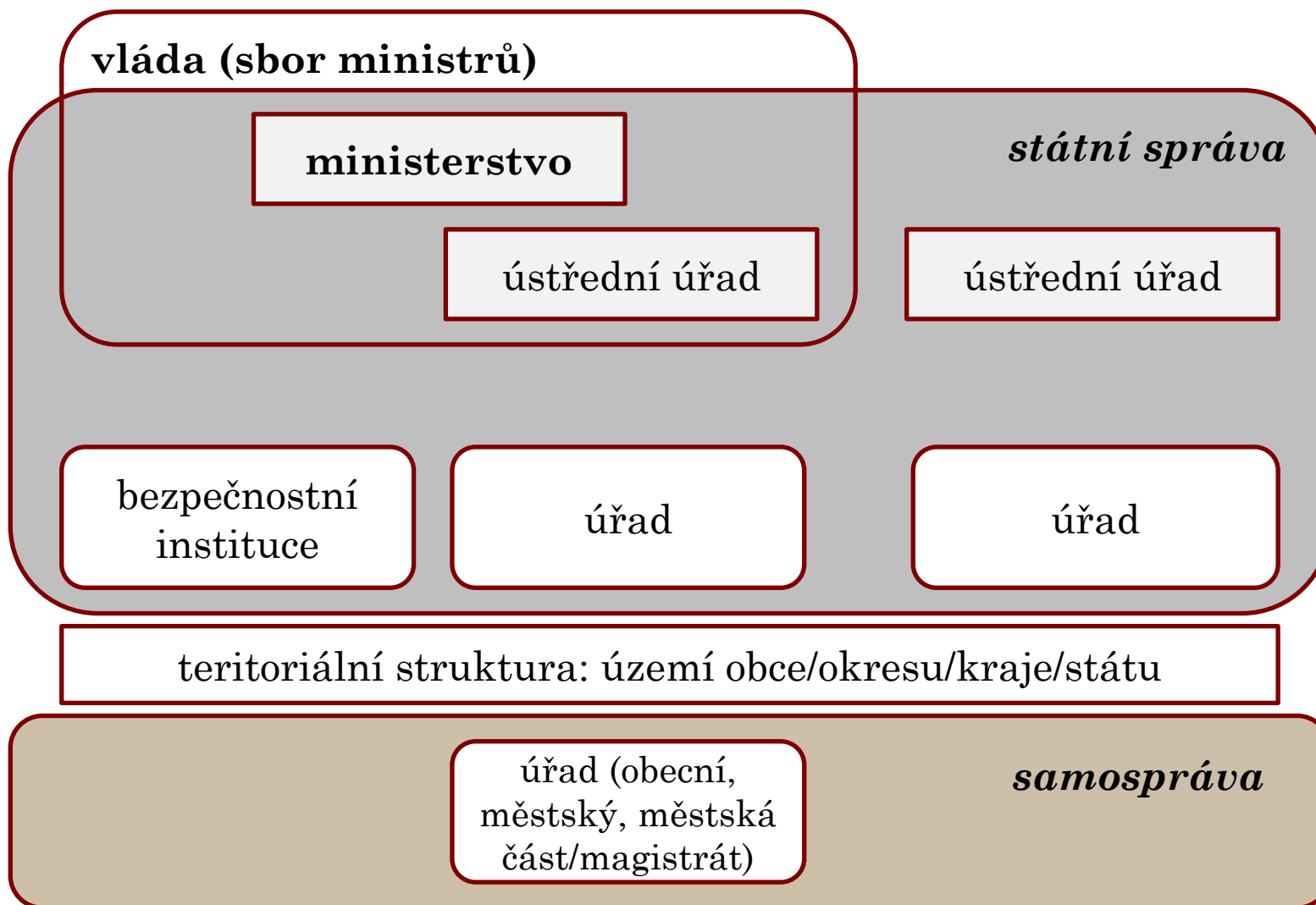
- **Státní svrchovanost:** Nezávislost státní moci na jakékoli jiné moci. Stát je navenek i uvnitř omezen pouze svrchovaností (suverenitou) jiných států, obecným mezinárodním právem a svobodně převzatými mezinárodními závazky.
- **Územní celistvost:** k změnám státní hranice může dojít jen z vůle státní moci (zákon/smlouva)
- **Demokratické právní základy:** útok na politické zřízení (ústavní pořádek) zvenčí i zevnitř nelze připustit
- **Ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot:** předcházení újmám na ekonomických kategoriím

KONCEPCE VÝKLADU

KONCEPCE VÝKLADU

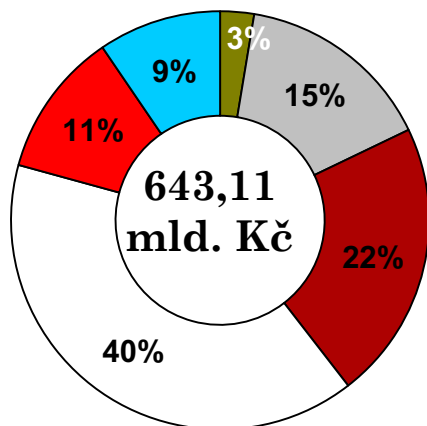

KONCEPCE VÝKLADU

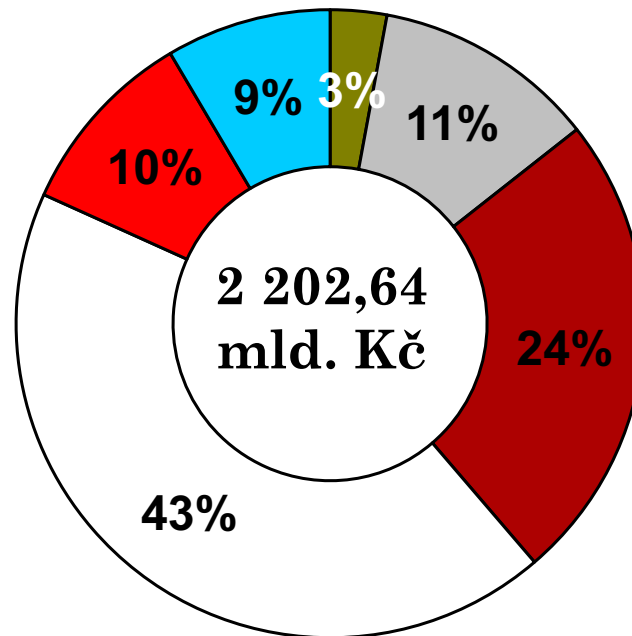
1. ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ
2. PRŮMYSLOVÁ A OSTATNÍ ODVĚTVÍ
3. SLUŽBY PRO OBYVATELSTVO
4. SOCIÁLNÍ VĚCI A POLITIKA
5. **BEZPEČNOST STÁTU A PRÁVNÍ OCHRANA**
  - Obrana
  - Civilní připravenost na krizové stavy
  - Bezpečnost a veřejný pořádek
  - Právní ochrana
  - Požární ochrana a integrovaný záchranný systém
6. VŠEOBECNÁ VEŘEJNÁ SPRÁVA A SLUŽBY

STÁTNÍ ROZPOČET: ODVĚTVOVÁ STRUKTURA V LETECH 1999 A 2023

1999

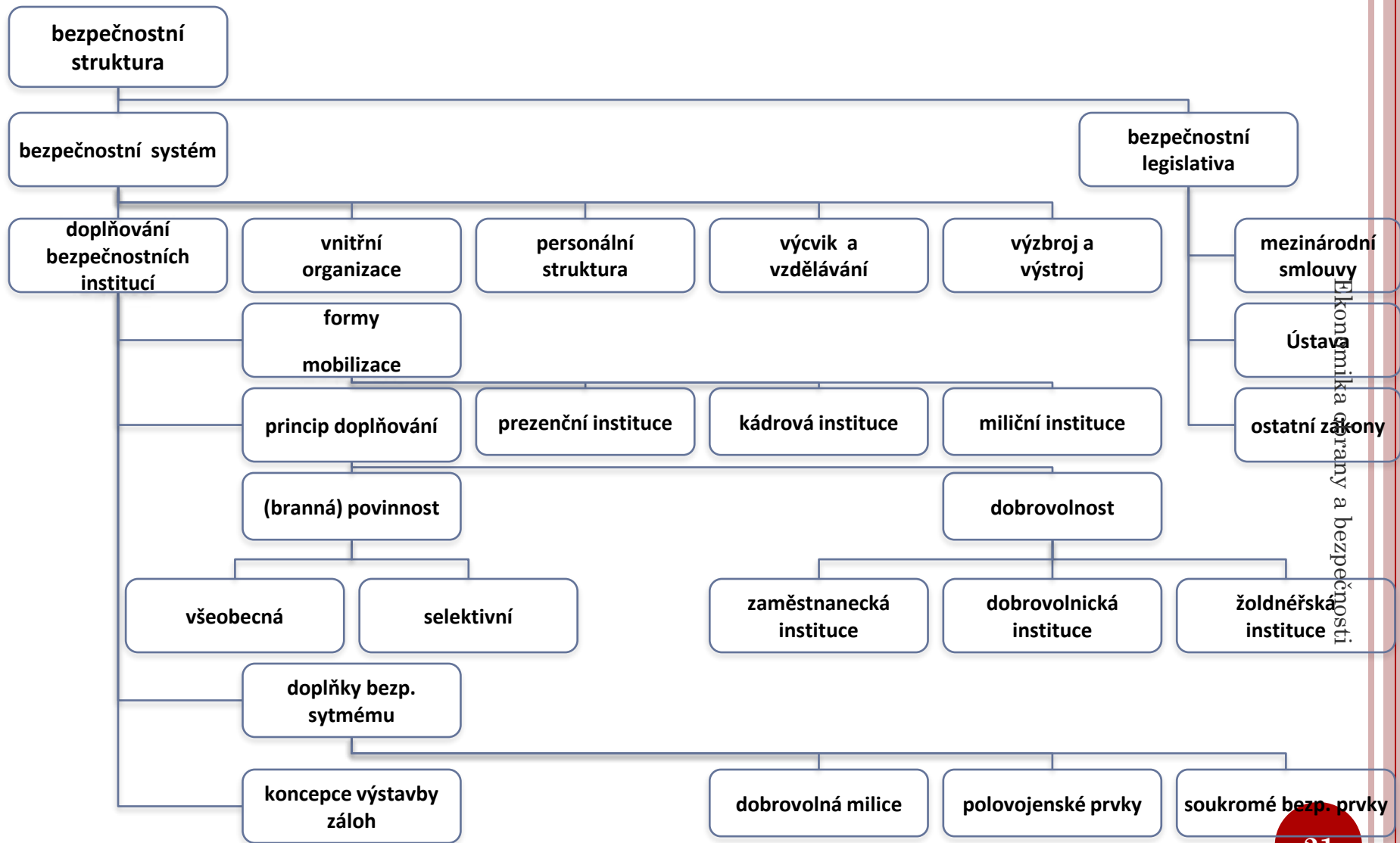
2023

- ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ
- PRŮMYSLOVÁ A OSTATNÍ ODVĚTVÍ
- SLUŽBY PRO OBYVATELSTVO
- SOCIÁLNÍ VĚCI A POLITIKA
- BEZPEČNOST STÁTU A PRÁVNÍ OCHRANA
- VŠEOBECNÁ VEŘEJNÁ SPRÁVA A SLUŽBY

KONCEPT BEZPEČNOSTNÍ/OBRANNÉ STRUKTURY

- (bezpečnostní) systém je tvořen institucemi definovaných (bezpečnostní) legislativou
- bezpečnostní instituce jsou součástí výkonné moci, bezpečnostní legislativa je přijímána ústavními institucemi
- k výstavbě a provozu bezpečnostních institucí je třeba zdrojů (práce, kapitál, peníze)
- bezpečnostní struktura ukazuje volby pro výstavbu bezpečnostního systému

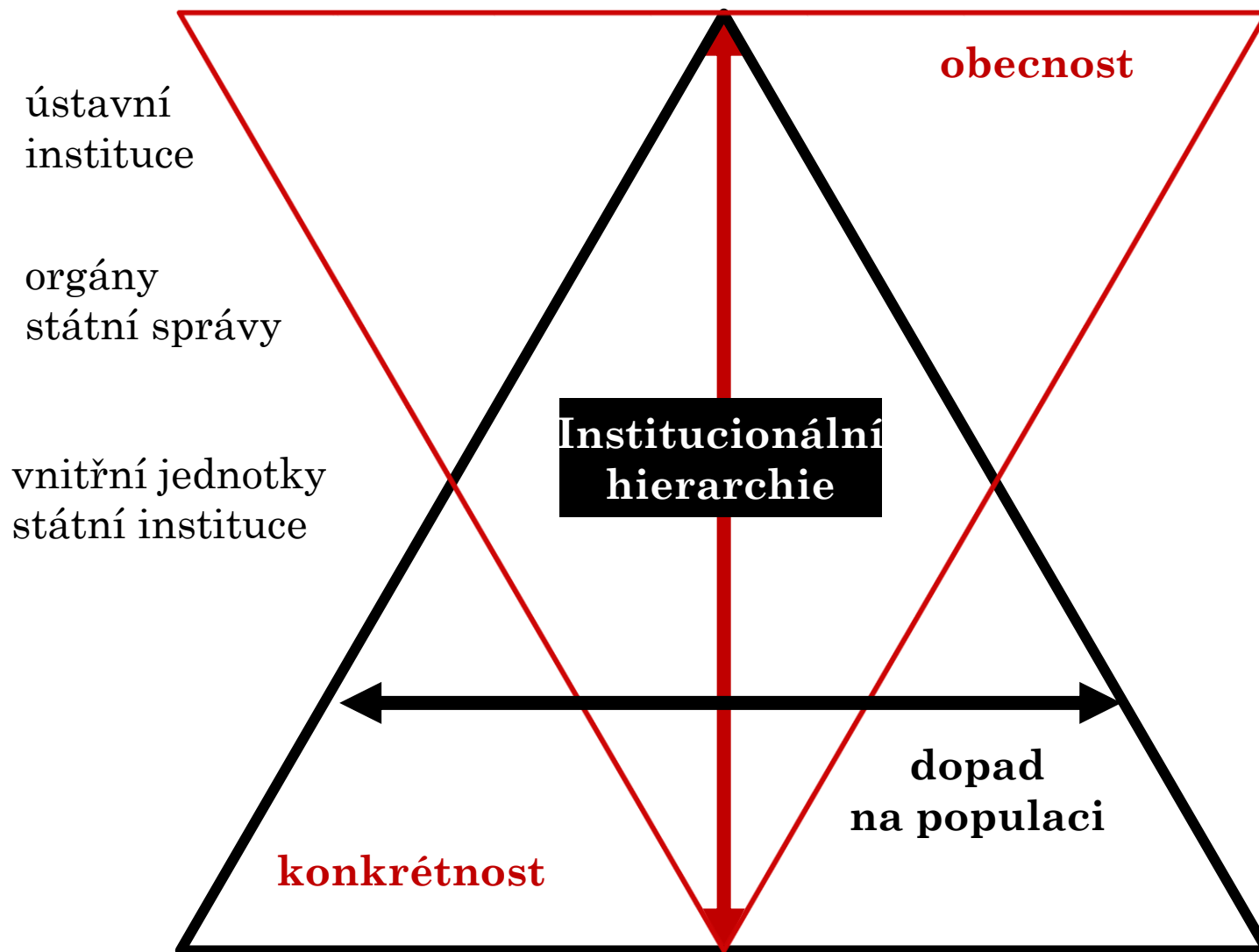

Plán smilka a obrany a bezpečnosti

BEZPEČNOSTNÍ LEGISLATIVA

- **mezinárodní smlouvy** – k přijetí je třeba souhlasu obou komor Parlamentu a registrace ve **Sbírce mezinárodních smluv**;
- **obecně závazné předpisy** – k přijetí je třeba alespoň souhlasu vlády nebo její části (ministr) a registrace ve **Sbírce zákonů**;
- **strategické dokumenty/rozhodnutí** – přijímají se usnesením vlády a jsou závazná pro všechny zaměstnance státu;
- **předpisy závazné pro skupinu státních zaměstnanců** (řády) a **výklady obecně závazných předpisů** – přijaty schválením nejvyšší řídicí autority a registrovány ve Sbírce zákonů;
- **vnitřní předpisy** – přijaty v hierarchii resortu

BEZPEČNOSTNÍ LEGISLATIVA

BEZPEČNOSTNÍ LEGISLATIVA

typ normy	přijímá	reg.	příklad
mezinárodní smlouvy	PS+S+P	Sb.mez. smluv	Sdělení MZC o přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě (66/1999)
ústavní zákony	PS+S+P	Sb.	Ústava (1/1993), o bezpečnosti ČR (110/1998)
obecné zákony	PS+S+P	Sb.	o zajišťování obrany ČR (222/1999), o ozbrojených silách ČR (219/1999), branný zákon (585/2004)
zákony o státním rozpočtu	PS	Sb.	
nařízení vlády	vláda	Sb.	o povolání vojáků AČR k plnění úkolů Policie ČR při radiačních haváriích na jaderných elektrárnách (13/2004)
vyhlášky/sdělení	ústřední orgán	Sb.	

BEZPEČNOSTNÍ LEGISLATIVA

typ normy	přijímá	reg.	příklad
usnesení vlády	vláda	www.vlada.cz	Bílá kniha o obraně (369/2011)
řády	vrchní velitel	Sb.	Zákl-1 Základní řád ozbrojených sil ČR
předpisy	ministr	EPINAV	Fin-1-1
rozkazy	ministr	EPINAV	RMO 33/2004

INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

- Za bezpečnost **odpovídá vláda**, k některým rozhodnutím je však třeba souhlasu Parlamentu a priori (ex post).
- Bezpečnost je řešena v působnosti jednotlivých ministerstev, jejich činnost při výstavbě a provozu bezpečnostního systému je **koordinována** bezpečnostní radou státu (**BRS**).
- Část odpovědnosti nesou **územní celky** (kraje/obce) – **princip subsidiarity**.

INSTRUMENTÁLNÍ RÁMEC

- Bezpečnost je zajištěna pomocí **národních (profesionálních) bezpečnostních institucí** (jádro bezpečnostního systému).
- Na místní úrovni se mohou na zajištění bezpečnosti podílet **občané** (právo/povinnost) a obce mají možnost zřizovat **obecní policii**.
- Nevojenská ohrožení **řeší integrovaný záchranný systém**.

STÁTNÍ MOC (POWER)

Soft Power (prosazení beze zbraně)

- diplomacie
- vzdělávání, veřejné zdraví
- územní plánování
- zemědělství
- průmysl a obchod
- doprava

Hard Power (prosazení silou/zbraní)

- ozbrojený střet (MO)
- stát práva (MS)
- veřejný pořádek (MV)
- schopnost vybírat daně a poplatky (MF)

silové resorty

BEZPEČNOSTNÍ SBORY A OZBROJENÉ SÍLY ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo obrany (307)	Ministerstvo vnitra (314)	Ministerstvo financí (312)	Ministerstvo spravedlnosti (336)	Bezpečnostní informační služba (305)	GIBS (376)
5	3	2	1	1	1

Ekonomika obrany a bezpečnosti

NÁRODNÍ BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM (HARD POWER)

bezpečnostní instituce	
<i>nevojenské</i>	<i>vojenské</i>
	ozbrojené síly České republiky
zpravodajské služby	
pořádkové, pátrací, vyšetřovací, záchranné, ochranné aj. sbory	

NÁRODNÍ PROFESIONÁLNÍ BEZPEČNOSTNÍ INSTITUCE (HARD POWER)

bezpečnostní instituce	
nevojenské	vojenské
prezident	ozbrojené síly České republiky
prezident	Vojenská kancelář prezidenta republiky
prezident	Hradní stráž
MOČR	Armáda České republiky
premiér	zpravodajské služby
Bezpečnostní informační služba	premiér
Úřad pro zahr. informace a styky	MVČR
	Vojenské zpravodajství MOČR
pořádkové, pátrací, vyšetřovací, záchranné, ochranné apod. sbory	
	Vojenská policie MOČR
Policie ČR	MVČR
Hasičský záchranný sbor ČR	MVČR
Vězeňská služba ČR	MSČR
Celní správa ČR	MFČR

DALŠÍ INSTITUCE (SOFT POWER)

- Správa státních hmotných rezerv
- Národní bezpečnostní úřad
- Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost

NÚKIB

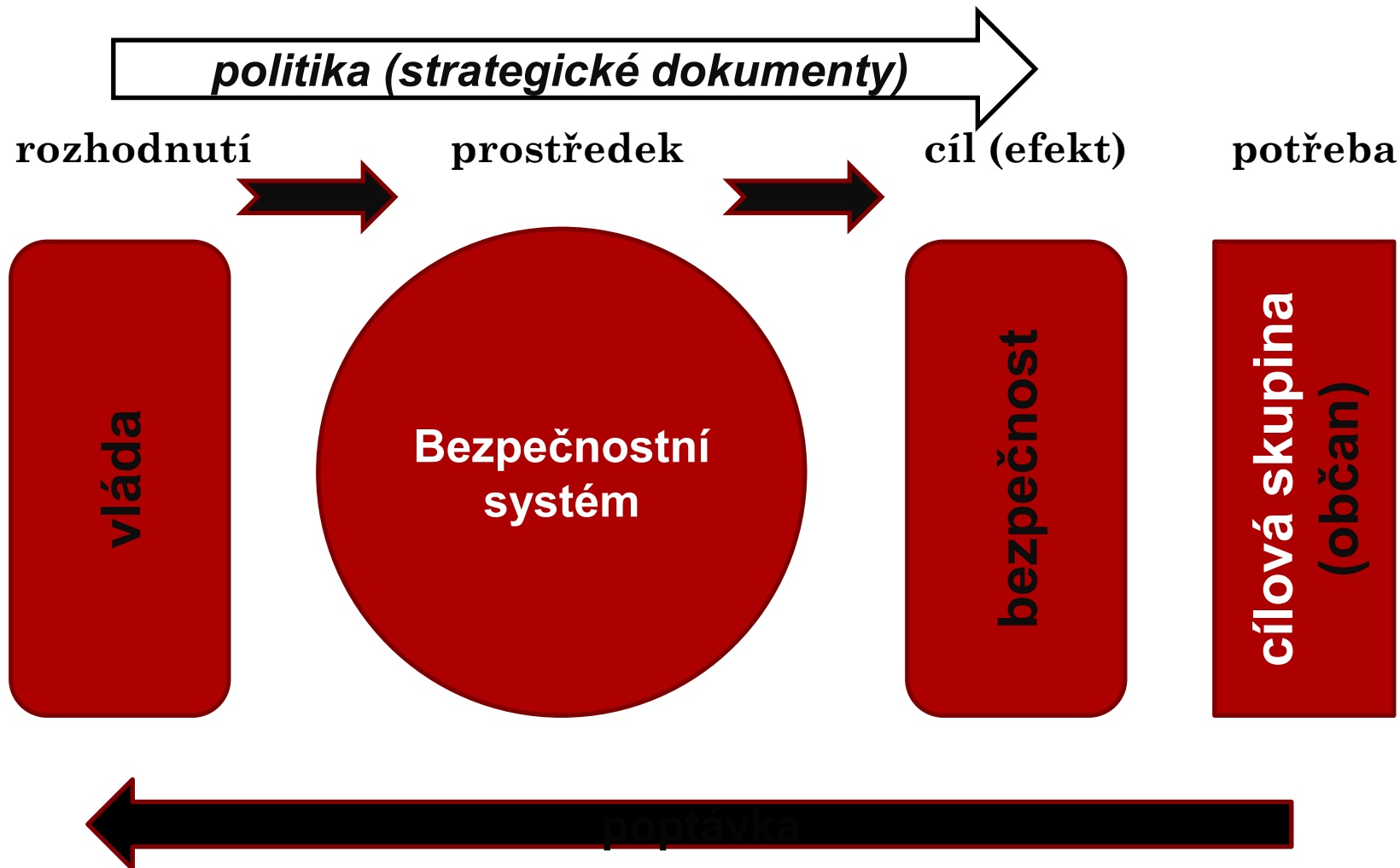

Národní úřad
pro kybernetickou
a informační
bezpečnost

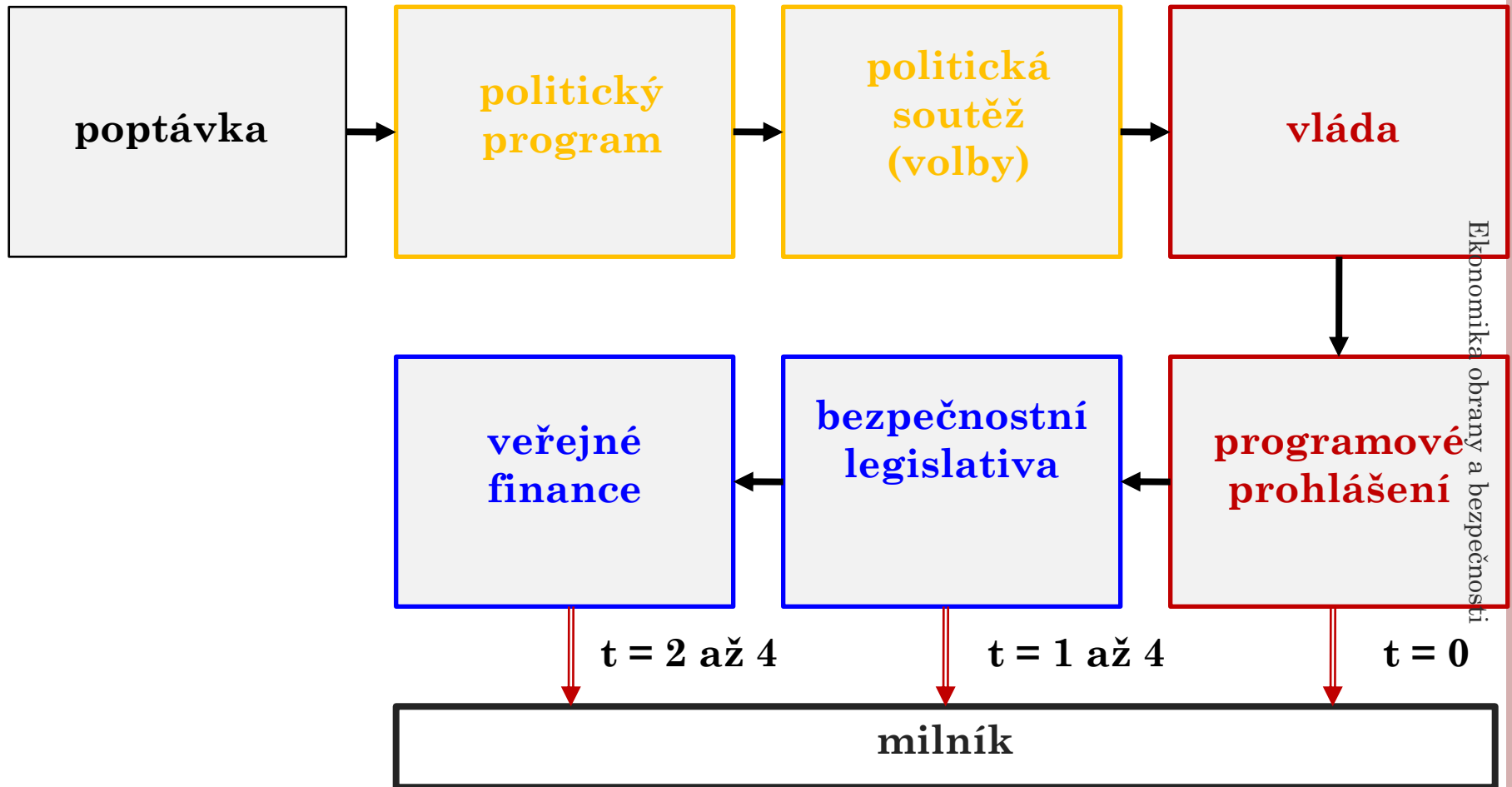

BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM (DYNAMIKA – POLITIKA)

Bezpečnostní systém = uspořádaná množina institucí programovaná vládou (zákony, strategie, politika, veřejné finance, statistika)

STRATEGICKÉ ROZHODOVÁNÍ

SHRNUTÍ

1. Klíčovým konceptem pro porozumění otázkám bezpečnosti je vestfálské paradigma – chápání státu jako Leviathanu a společenské smlouvy a dělení funkcí státu na vnitřní a vnější.
2. Základním konceptem pro bezpečnostní a obrannou politiku je bezpečnostní struktura složená z bezpečnostního systému a bezpečnostní legislativy.
3. Zajišťování bezpečnosti je proces probíhající v bezpečnostním systémem jako strategické rozhodování, které bezpečnostní systém formuje.
4. Pro zajištění bezpečnosti jsou klíčové schopnosti bezpečnostního systému v podobě ozbrojených sil, bezpečnostních sborů, služeb a záchranných sborů.

OTÁZKY A ÚKOLY

- Na Wikipedii vyhledejte heslo Leviatan a prohlédněte si titulní list knihy T. Hobbse. Ve srovnání s definicí bezpečnosti podle ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o *bezpečnosti ČR*, ve znění pozdějších předpisů, srovnajte, jak se od středověku změnila představa o státu. Co symbolizuje 5 + 5 obrázků vedle názvu knihy?
- Na stránkách vlády ČR vyhledejte pracovní a poradní orgány vlády a mezi nimi Bezpečnostní radu státu. Jaký je její účel ve vztahu k definici bezpečnosti ČR podle ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o *bezpečnosti ČR*, ve znění pozdějších předpisů?
- Na stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v části jednání a dokumenty vyhledejte sněmovní tisk s posledním platným návrhem zákona o státním rozpočtu a prostudujte proceduru jeho projednávání.
- Najděte stránky informačního portálu Monitor MFČR a srovnajte vývoj výdajů na šest základních funkcí státu. Je nějaký vztah mezi proporcemi těchto výdajů?